

Nefndasvið Alþingis
Sigrún Brynja Einarsdóttir, nefndarritari.
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. nóvember 2006.

Umsögn laganefndar LMFÍ um frumvarp til laga um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940 (kynferðisbrot), 133. löggjafarþing 2006-2007, þskj. 20.– 20. mál.

Laganefnd LMFÍ hefur haft ofangreint frumvarp til umsagnar. Með frumvarpinu er lagt til að gerðar verði umfangsmiklar breytingar á XXII. kafla almennra hegningarlaga um kynferðisbrot. Athugasemdir laganefndar LMFÍ við einstakar greinar frumvarpsins eru svohljóðandi:

Í **fyrsta lagi** er lagt til í 1. gr. frumvarpsins að fyrningarfrestur kynferðisbrota sem beinast gegn börnum hefjist við 18 ára aldur í stað 14 ára aldurs eins og í núgildandi lögum, sbr 2. másl. 82. gr. laganna. Við þetta eru ekki gerðar athugasemdir. Hins vegar er í 13. gr. frumvarpsins lagt til að framangreind lenging fyrningarfrestsins taki einnig til þeirra brota sem framin hafa verið fyrir gildistöku laganna að því tilskildu að fyrningarfrestur þeirra sé ekki hafinn.

Í greinargerð með 13. gr. frumvarpsins er tekið fram að ákvæðið sé sett að danskri fyrirmynd og að markmiðið með því sé að hin nýja fyrningarregla nái til sem flestra brota eins fljótt og auðið er. Jafnframt er tekið fram í greinargerðinni að ákvæðið brjóti ekki gegn 1. mgr. 69. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944, sbr. lög 97/1995, 7. gr. laga nr. 62/1994 um mannréttindasáttmála Evrópu og 2. gr. alm. hgl. um bann við afturvirkni refsilaga, enda sé ekki um refsingu eða refsikennd viðurlög að ræða heldur fyrningu sakar. Það er hins vegar álit laganefndar LMFÍ, í ljósi framanraktra reglna sem og almennra reglna um réttarstöðu sakaðra manna, að varhugavert sé að setja reglur um fyrningu með þeim hætti sem mælt er fyrir um í frumvarpinu.

Í **öðru lagi** er gerð tillaga um það í frumvarpinu að setja eitt almennt ákvæði, 194. gr. alm. hgl. sem komi í stað núgildandi ákvæða 194., 195. og 196. gr. alm. hgl. og er jafnframt gert ráð fyrir að greinin taki nokkrum orðalagsbreytingum. Rökin fyrir þessari breytingu eru þau helst að í 194. – 196. gr. alm. hgl. sé of mikið lagt upp úr því að lýsa þeirri verknaðaraðferð sem notuð sé við að brjóta gegn kynfrelsi fólks og að álitamál sé hvort rétt sé að gera þennan mikla greinarmun á brotunum eftir verknaðaraðferðum því þá sé hætt á að þungamiðja brotanna falli í skuggann, þ.e. brotið gegn kynfrelsi þolenda.

Við þetta gerir laganefnd LMFÍ þær athugasemdir að um framangreind ákvæði almennra hegningarlaga, þ.e. 194., 195. og 196. gr. alm. hgl. hefur um árabíl mótast dómaframkvæmd sem m.a. hefur varpað ljósi á tiltekin hugtök framangreindra refsíákvæða. Að mati laganefndar LMFÍ er því sú hættu fyrir hendi

að með fyrirhuguðum breytingum verði rýrður fyrirsjáanleiki og skýrleiki refsíákvæðanna. Jafnframt er bent á að ef afstaða löggjafans sé sú að þörf sé á að hækka refsingar fyrir tiltekin brot, megi ná því markmiði með því að hækka refsímörk þeirra refsheimilda sem þegar eru til staðar í almennum hegningarlögum.

Í þriðja lagi er athygli vakin á því að sú nýja refsheimild sem lögð er til í 7. gr. frumvarpsins um kynferðislega áreitni skarist að einhverju leyti við ákvæði 209. gr. alm. hgl. um brot gegn blygðunarkennd manna. Það er álit laganefndar LMFÍ að refsheimildir eigi að vera skýrar auk þess sem ekki megi vera vafi á því undir hvaða ákvæði almennra hegningarlaga tiltekin athöfn fellur. Hins vegar verði að telja að ýmsar athafnir sem taldar eru upp í hinu nýja ákvæði 199. gr. geti jafnframt fallið undir ákvæði 209. gr. Að auki er ekki samræmi milli refsimarka ákvæðanna. Þannig liggi tveggja ára fangelsi við broti gegn nýju ákvæði 199. gr. en fjögurra ára fangelsi við broti gegn 209. gr. alm. hgl., þótt brot þau sem fram koma í nýju ákvæði 199. gr. alm. hgl. hljóti að vera alvarlegri en brot gegn 209. gr. alm. hgl.

Í fjórða lagi er á það bent að frá setningu almennra hegningarlaga nr. 19/1940 hefur ákvæðum laganna sem taka til kynferðisbrota verið breytt nokkrum sinnum, þ.e. með lögum nr. 40/1992, nr. 82/1998, nr. 39/2000, 14/2002 og nr. 40/2003. Stöðugleiki og gegnsæ lög eru almennt til þess fallin að skapa sátt meðal borgaranna og um leið efla réttaröryggi. Það er sérstaklega þýðingarmikið þegar almenn hegningarlög eiga í hlut að almenn sátt ríki um efni laganna og beitingu þeirra, að minnsta kosti í grundvallaratriðum, og tíðar breytingar séu að sama skapi óæskilegar. Það er því álit laganefndar að forðast eigi að breyta ákvæðum almennra hegningarlaga nema rík þörf sé fyrir breytingum, einkum þegar um er að ræða þau grundvallarákvæði almennra hegningarlaga sem hvað oftast reynir á fyrir dómstólum, svo sem kynferðisbrot og önnur brot gegn lífi og líkama.

Þá skal jafnframt áréttað, að þótt í umsögn þessari sé bent á atriði, sem laganefnd LMFÍ telur að betur megi fara í fyrirbyggjandi frumvarpi, er það mat nefndarinnar að vel hafi tekist til af hálfu höfunda frumvarpsins. Í frumvarpinu komi fram réttarbætur, einkum fyrir þau börn sem eru þolendur kynferðisofbeldis. Að öðru leyti gerir laganefnd LMFÍ ekki athugasemdir við efni ofan greinds frumvarps að svo komnu máli.

Virðingarfyllst,

f.h. laganefndar Lögmannafélags Íslands

Jóhannes Rúnar Jóhannsson, hrl., formaður.